

Àudios en línia!

VELA

**MATERIALS PER A LA PROVA D'ACCÉS
A GRAU PROFESSIONAL**

LLENGUATGE MUSICAL

**ESTER VELA LÓPEZ
EULÀLIA VELA LÓPEZ**

Reg. B.4166

EDITORIAL DE MÚSICA
BOILEAU

CONTINGUTS

Comentaris i orientacions pedagògiques	9
---	---

ENTONACIÓ, RITME I LECTURA

1. Interpretació d'una cançó - Cançons populars catalanes

1. Cançó del lladre	11
2. El bon caçador	12
3. El ball de Sant Ferriol	13
4. El mariner	13
5. El poder del cant	14
6. Els contrabandistes	15
7. Els segadors	16
8. Joan del Riu	16
9. La dama d'Aragó	17
10. La filla del marxant	18
11. La flor del pèsol	19
12. La gata i el belitre	19
13. La llàntia del rei moro	20
14. La presó de Lleida	21
15. L'hereu Riera	22
16. Sota de l'om	23

2. Exercicis d'entonació

Entonació d'interval	24
Entonació d'escales	24
Entonació d'acords	25
Altres exercicis d'entonació	25

3. Lectures cantades

En compàs simple	26
En compàs compost	33

4. Lectures recitades

En compàs simple	35
En compàs compost	38

5. Polirítmies

6. Lectures entonades de memòria

En clau de Sol	43
En clau de Fa	44

CREACIÓ, AUDICIÓ I ANÀLISI

1. Instruments i veus

2. Frases musicals

Tipus d'inici	53
Tipus de final	53

3. Formes musicals

Binària	54
Ternària	54
Minuet clàssic	55
Rondó	56
Tema i variacions	57

4. Termes d'expressió musical	57
Termes que indiquen moviment	57
Termes que indiquen caràcter	58
Termes que indiquen matís	58
Termes que indiquen l'articulació i l'accentuació	58
5. Passatemps musicals	59
Sopa de lletres	59
Laberint	60
Anagrames	60
Mots encreuats	61
6. Èpoques de la història de la música	62
Renaixement	62
Barroc	62
Classicisme	63
Romanticisme	65
Nacionalismes	66
Segle XX	66
7. Tests	68
Test 1: Èpoques musicals: Renaixement, Barroc i Classicisme	68
Test 2: Èpoques musicals: Renaixement, Barroc i Classicisme	69
Test 3: Estils i formes musicals	70
Test 4: Èpoques musicals: Romanticisme i segle XX	71
Test 5: Èpoques, termes, estils i formes musicals	72
Test 6: Termes d'expressió musical	73
Test 7: Estils i formes musicals	74
Test 8: Compositors i expressions musicals	75
Test 9: Instruments per èpoques	76
Test 10: Les famílies d'instruments	77
8. Teoria	78
Intervals	78
Acords	78
Tonalitat	79
Notes estranyes a l'harmonia	80
Cadències	80
Armadures	80
El cercle de 5es	81
9. Exercicis	82

EDUCACIÓ DE L'OÏDA	114
1. Dictats d'interval	114
Melòdics i harmònics	114
Harmònics	114
2. Dictats d'acords	115
Melòdics i harmònics	115
3. Dictats d'escales	116
4. Dictats melòdics	116
5. Dictats rítmics	118
6. Dictats ritmicomelòdics	118
En clau de Sol	118

En clau de Fa	123
7. Dictats a dues veus	124
En clau de Sol i clau de Fa	124

Paper pautat	129
---------------------------	------------

Pràctiques d'examen	136
Pràctica 1	136
Pràctica 2	140
Pràctica 3	144
Pràctica 4	148
Pràctica 5	152
Pràctica 6	156
Pràctica 7	160
Pràctica 8	164

ANNEX PER AL PROFESSORAT	168
---------------------------------------	------------

DICTATS	169
----------------------	------------

1. Dictats d'interval	169
Melòdics i harmònics	169
Harmònics	170

2. Dictats d'acords	171
Melòdics i harmònics	171

3. Dictats d'escales	172
-----------------------------------	------------

4. Dictats melòdics	174
----------------------------------	------------

5. Dictats rítmics	174
---------------------------------	------------

6. Dictats ritmicomelòdics	175
En clau de Sol	175
En clau de Fa	178

7. Dictats a dues veus	179
En clau de Sol i clau de Fa	179

SOLUCIONARI DE LES PRÀCTIQUES D'EXAMEN	183
---	------------

Pràctiques	183
Pràctica 1	183
Pràctica 2	185
Pràctica 3	187
Pràctica 4	189
Pràctica 5	190
Pràctica 6	193
Pràctica 7	195
Pràctica 8	197

Solucions dels passatemps musicals	199
---	------------

Informe	201
----------------------	------------

Informe de classe	202
--------------------------------	------------

Índex d'àudios	203
-----------------------------	------------

COMENTARIS I ORIENTACIONS PEDAGÒGIQUES

ENTONACIÓ, RITME I LECTURA

1. Interpretació d'una cançó

Les cançons que hem seleccionat són cançons populars catalanes antigues. Sense defugir el repertori tradicionalment treballat als llibres de llenguatge musical, hem volgut incloure algunes cançons menys conegudes per oferir opcions per renovar el repertori. També incloem les que proposa anualment el Departament d'Educació. Malgrat que es demani cantar només dues estrofes, som partidàries de llegir-les totes, ja que les cançons expliquen històries i tenen un sentit complet que d'altra manera no es pot entendre. Hem volgut respectar la lletra original i, per aquest motiu, trobareu expressions o paraules amb una ortografia que avui ja no fem servir. Formen part del nostre llegat cultural i musical.

2. Exercicis d'entonació

Com a pas previ a les lectures entonades hem cregut convenient incloure aquests exercicis d'entonació d'interval·ls, acords i escales. Aquesta pràctica s'ha de relacionar i treballar conjuntament amb la part d'explicació teòrica, els exercicis escrits i també amb els dictats.

3. Lectures cantades

La lectura entonada és una part fonamental de la formació musical de l'alumnat. Aquestes segueixen les característiques demanades a l'examen: fragments de vuit compassos en clau de Sol o Fa, amb rítmica senzilla fins a semicorxeres, en compàs simple o 6/8, tonalitats Majors i menors amb armadura fins a un màxim de dues alteracions, altura de Si2 a Re4. Es presenten amb un xifrat orientatiu, amb el qual el professor podrà fer-hi un acompanyament de forma senzilla. Convé, però, practicar-les també sense acompanyar (a cappella).

4. Lectures recitades

Aquestes segueixen les característiques demanades a l'examen: fragments en clau de Sol o Fa (normalment es demana la clau que no s'ha fet a la lectura entonada), amb rítmica mínima de semicorxeres, en compàs simple o 6/8, altura limitada a l'espai superior o inferior a una línia addicional en clau de Fa i a l'espai superior o inferior a dues línies addicionals en clau de Sol.

5. Polirítmies

Per facilitar-ne el treball es recomana fer primer la lectura de cada part per separat, mà dreta i mà esquerra i després picant ja amb les dues mans per compassos amb caiguda del primer temps fort del següent. Es poden fer també a dos grups a classe. Normalment usem un llapis a una mà i a l'altre piquem directament sobre la taula, per produir tímbrs diferents, cosa que permet avaluar-ne millor el resultat.

6. Lectures entonades de memòria

La memorització és una eina molt bona per al desenvolupament de l'oïda interna i ajuda també a la pràctica del dictat. Malgrat que no s'inclou a la prova pensem que convé fer-la. Aquestes lliçons són molt breus, de dos a quatre compassos, en clau de Sol i de Fa.

CREACIÓ, AUDICIÓ I ANÀLISI

1-7.

L'explicació de les famílies d'instruments, agrupacions vocals i de les formes musicals bàsiques es complementa amb exemples musicals clars i, quan es tracta de fragments breus, amb mostres de la partitura. Aquests exemples es poden escoltar als àudios que acompanyen el llibre, accessibles en format digital en línia. Uns apunts de termes d'expressió musical i uns breus resums sobre trets distintius dels períodes històrics han d'ajudar a la identificació dels diferents aspectes que es demanen. S'acompanyen amb uns tests de validació de l'aprenentatge i uns passatemps relacionats amb els temes que s'han presentat.

8. Teoria

Hem intentat explicar els conceptes bàsics de la manera més simple i clara possible. Moltes vegades ja provenen de cursos anteriors i són, per tant, només un recordatori necessari per al bon seguiment.

9. Exercicis

En aquest apartat hem combinat diferents tipus d'exercicis: interval·ls, acords, escales, armadures, compassos, escriptura i grafia, anàlisi i creativitat,... per poder treballar extensament els diferents conceptes. Hem incorporat set noves audicions.

EDUCACIÓ DE L'OÏDA

1-7. Dictats

Com a pràctica inicial, recomanem els dictats d'interval·ls, acords i escales. Molt sovint es poden fer oralment, cosa que permet la participació individual de l'alumnat en les respostes. Els models aportats són orientatius i es poden combinar i/o augmentar segons les dificultats que es trobin en cada cas concret. Entre els dictats melòdics, rítmics, ritmicomelòdics i de notes greus (en clau de Fa), hem volgut incloure dictats extrets de melodies populars i de diferents compositors cabdals de la història de la música, per oferir l'opció de fer el dictat a través de l'audició de les obres. En els dictats melòdics, rítmics, ritmicomelòdics i en els dictats a dues veus, hi ha una claqueta inicial d'un compàs que marca l'entrada. Els dictats a dues veus segueixen també les característiques demanades a l'examen: de 4 compassos, amb rítmica senzilla fins a semicorxeres (tractades com a notes de pas o brodadures) i armadura de fins a una alteració. Trobareu les solucions a l'annex per al professorat.

PRÀCTIQUES D'EXAMEN

Malgrat que cada any es publica el temari de les proves d'accés a grau professional amb mostres d'examen i indicacions pel professorat, hem inclòs vuit pràctiques d'elaboració pròpia que reproduïxen, de la manera més fidel possible, les característiques reals de la prova. A l'annex destinat al professorat hi trobareu els acompanyaments pianístics, les respostes de les anàlisis, les audicions i els dictats. Els àudios estan disponibles en format digital a través del codi QR o del web del llibre.

INFORMES

Al final del llibre trobareu dos models d'informe, un individual i un de grup-classe, que poden servir d'orientació per avaluar tots els apartats d'acord amb els percentatges establerts a la prova del Departament d'Educació.

1. INTERPRETACIÓ D'UNA CANÇÓ

Les cançons que hem seleccionat són populars catalanes antigues. Sense defugir el repertori tradicionalment treballat als llibres de llenguatge, hem volgut incloure algunes cançons menys conegudes, per oferir opcions de renovar el repertori. Hem volgut respectar la lletra original i, per aquest motiu, trobareu expressions o paraules amb una ortografia que avui ja no fem servir. Formen part del nostre llegat cultural i musical.

▶ CANÇONS POPULARS CATALANES

1. Cançó del lladre

001

1. Quan jo n'era pe-ti-tet fes-te-ja-va i pre-su-mi-a, es-par-de-nya blan-ca al peu i mo-ca-dor a la fal-si-a. A-déu, cla-vell mo-re-net, a-déu, es-tre-lla del di-a.

1. Quan jo n'era petit
festejava i presumia,
espardenyia blanca al peu
i mocador a la falsa.
**Adéu, clavell morenet,
adéu, estrella del dia.**
2. I ara, que ne só grandet,
m'he posat a mala vida.
Me só posat a robar,
ofici de cada dia.
Adéu, clavell...
3. Vaig robar un traginer
que venia de la fira:
li prenguí tots els diners
i la mostra que duïa.
Adéu, clavell...
4. Quan he tingut els diners,
li n'he llevada la vida;
quan n'he tingut els diners,
li n'he robada una nina.
Adéu, clavell...
5. L'he robada amb falsedat
dient que m'hi casaria;
la justícia ho ha sabut,
de prompte me'n persegua.
Adéu, clavell...
6. La culpa no la tinc jo
ni ella tampoc la tenia;
jo m'hi volia casar
i sos pares no ho volien.
Adéu, clavell...
7. L'he mantinguda cinc anys
per nobles ciutats i viles;
en una noble ciutat
l'hi mantingui quinze dies.
Adéu, clavell...
8. La vila de la Bisbal,
com és vila divertida,
no n'hi falta algun traïdor:
se'n va avisar la justícia.
Adéu, clavell...
9. Ja n'hi havia un agutzil
que a n'a mi agafar em volia;
me n'arrencó del punyal,
li vaig donar una punyida.
Adéu, clavell...
10. Me'n prenen i me'n garroten,
me'n fiquen dins una sitja;
me'n pòsic a reclamar
a la humil Verge Maria.
Adéu, clavell...
11. Valeu-me, los meus amics,
que jo algun temps bé em tenia;
valeu-me, los meus amics,
valeu-me, la camarilla.
Adéu, clavell...
12. Veig venir cinc-cents padrins,
tots criats de companyia:
deslliuraren la presó,
me'n traguiren de la sitja.
Adéu, clavell...

3. FORMES MUSICALS

► BINÀRIA (2 períodes)

Estructura **AB** que normalment es repeteix. Usualment la part **A** acaba en la dominant (cadència suspensiva) i la part **B** en tònica (cadència conclusiva). La trobem en moltes peces breus. En el Barroc, les danses de la Suite com l'*Allemande*, *Gavotte*, *Gigue* o *Courante* tenien aquesta forma.

Canta la cançó *Tourdion*, anònima del s. XV. Té una forma molt clara **AB** (**aa'bb'**) no modulant. Recorda que les repeticions no es compten a l'hora de fer l'esquema.

Tourdion Anònim

Escolta el *Vivace* del *Concerto Grosso, op. 6 núm. 8 «Fatto per la notte di Natale»* d'Arcangelo Corelli (1653-1713) (pàgina 52). Té forma binària (**A**, 8 compassos - **B**, 20 compassos). La **B** és més llarga, per les modulacions a les tonalitats relatives que porten finalment a la tònica.

► TERNÀRIA (3 períodes)

ABA o **ABC** o **ABB**

Escolta *Taral·leiant* de l'*Àlbum per a la joventut* de Robert Schumann (1810-1856). La forma és **ABA**. Marca les parts a la partitura.

Àlbum per a la joventut 044

Taral·leiant Robert Schumann

Nicht schnell

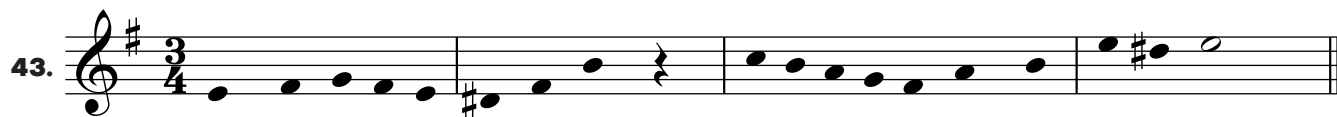
En la forma ternària, l'**A** acaba en tònica a la tonalitat principal (cadència conclusiva) i la **B** contrasta generalment en una tonalitat diferent, en aquest cas en la de dominant. Observa també la forma de la cançó popular *El bon caçador* que tens a l'apartat de cançons, pàgina 12. Té una forma **A-B-B** (**aa-ba-ba**).

9. EXERCICIS

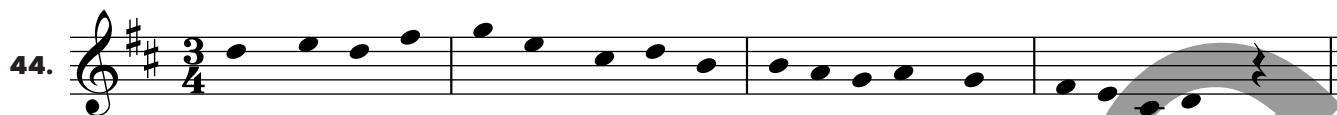
5. DICTATS RÍTMICS

Escriu els ritmes que escoltaràs a partir de les melodies donades.

097

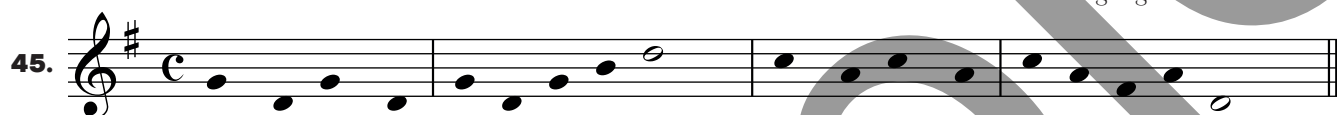
098

Serenata núm. 13 en Sol Major per a cordes
«Eine kleine Nachtmusik», KV 525
Allegro (I mov.)

099

Wolfgang Amadeus Mozart

Bolero

100

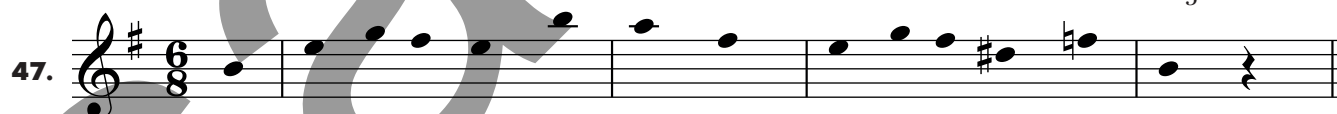
Maurice Ravel

Harry Potter i la pedra filosofal
Tema de Hedwig

101

John Williams

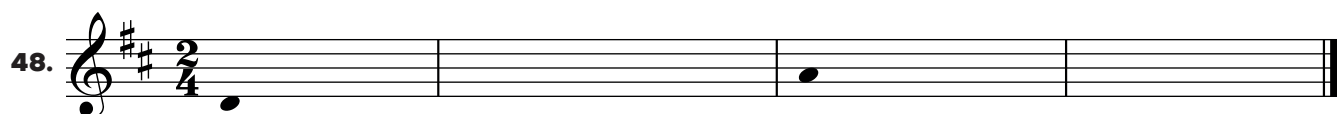

6. DICTATS RÍTMICOMELÒDICS

Escriu el fragment musical que sentiràs (melodia i ritme).

► EN CLAU DE SOL

102

PRÀCTICA 1

1. CREACIÓ, AUDICIÓ I ANÀLISI

a) Creació

Escriu una melodia entre els compassos 5 i 8 —en forma de resposta— que sigui coherent amb la melodia que tens escrita als quatre primers compassos. **Tingues en compte que hauràs de cantar-la.**

Orientacions:

- La melodia que escriguis ha d'adequar-se als acords que tens escrits al pentagrama en clau de Fa.
- Pots utilitzar notes estranyes: notes de pas i/o brodadures.
- Pots escriure dinàmiques i/o altres indicacions a la partitura.
- Pots utilitzar les figures rítmiques que vulguis, així com també lligadures.

The musical score consists of two systems. The first system has four measures. The melody is in treble clef, key of F major (one sharp), and 4/4 time. The piano accompaniment is in bass clef. The second system also has four measures, continuing the melody and piano accompaniment. Roman numerals (IV, I, V, I) are placed above the piano accompaniment in the second system. Dynamic markings 'p' and 'rit.' are present. The piece ends with a double bar line and repeat dots.

b) Audició

Escoltaràs un fragment del *Quintet KV 581* (III mov.) de Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791). Cal que mantinguis molta atenció mentre escoltes aquest fragment ja que trobaràs altres apartats de la prova que hi guarden relació. Abans d'escoltar-lo et recomanem que llegeixis les preguntes que tens a continuació. Després marca la resposta adequada.

166

1. Aquest fragment està escrit per a quartet de corda i un instrument solista. Quin?

- ☐ Contrabaix ☐ Violí ☐ Clarinet ☐ Flauta

2. A quina família pertany l'instrument solista?

- ☐ Vent fusta ☐ Vent metall ☐ Corda

3. En quin mode està escrit?

- ☐ Major ☐ menor

4. Com és el compàs d'aquest fragment?

- ☐ Binari ☐ Ternari

5. Quin tipus d'inici presenta?

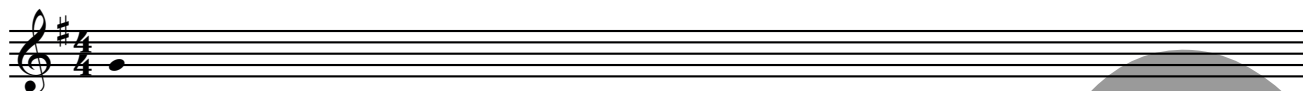
- ☐ Tètic ☐ Anacrúsic ☐ Acèfal

2. EDUCACIÓ DE L'OÏDA

a) Dictat ritmicomelòdic

Dictat a una veu. Escriu el fragment musical que escoltaràs (melodia i ritme) en tonalitat de Sol Major, compàs $\frac{4}{4}$ i 4 compassos.

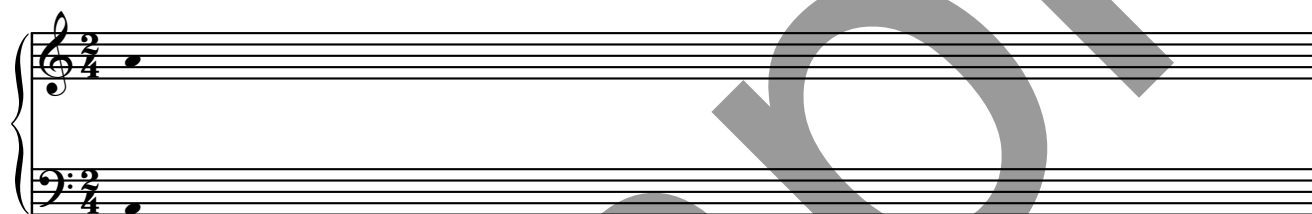
167

b) Dictat polifònic a dues veus

Dictat a dues veus. Escriu les dues veus del fragment musical que sentiràs (melodia i ritme) en tonalitat de La menor, compàs $\frac{2}{4}$ i 4 compassos.

168

c1) Transcripció d'un motiu rítmic de l'audició

Escriu el ritme de la melodia de Wolfgang Amadeus Mozart que escoltaràs a continuació.

169

c2) Reconeixement d'acords i escales

Escoltaràs tres acords i dues escales. Identifica'ls.

170

Acords:

Indica si són: perfecte major, perfecte menor o de 5a disminuïda.

a) _____ b) _____ c) _____

171

Escala:

Indica si són: Major, menor natural, menor harmònica o menor melòdica.

a) _____ b) _____